

GAZİANTEP ARABAN K1 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2024/54

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 5/9/2024 tarihli ve 2024/936 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER.....	2
A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler.....	2
B. Kurum Personeli	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	3
III. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER	3
A. Fiziksel Koşullar.....	3
B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri.....	5
C. Beslenme.....	6
D. Sağlık Hizmetleri.....	7
E. Psikososyal Servis Hizmetleri.....	8
F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler	8
G. Dış Dünya İle İletişim.....	9
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	11
A. Değerlendirme	11
B. Tavsiyeler.....	11
1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler.....	11
2. Araban İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye.....	12
3. Araban İlçe Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye.....	13
4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	13

m²	: metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	: Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

5. Anılan görevin icrası kapsamında 22/11/2023 tarihinde Gaziantep Araban K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.

6. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TIHEK Heyeti tarafından UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti koğuşların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; ziyaretin amacı ve kapsamı açıklanarak TIHEK ve UÖM hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, ziyaret sonucunda gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı ve Heyet ile yaptıkları görüşmeler nedeniyle herhangi bir misillemeye veya olumsuz tutuma maruz kalmaları durumunda Kurumumuz ile iletişime geçmeleri hususları aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında ceza infaz kurumunda çalışan herhangi bir personel koğuşlarda bulunmamıştır. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; Ziyaret Heyeti tarafından ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş ve ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ile Başkanlık Makamınının 14/11/2023 tarihli ve 29156 sayılı oluruna istinaden 22/11/2023 tarihinde, Gaziantep Araban K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

8. Kurum Gaziantep iline yaklaşık 65 kilometre mesafede bulunan Araban ilçesinde yer almaktadır.

9. 1988 yılında faaliyete başlayan Kurum, 4.941 metrekare (m²) açık alan üzerine inşa edilmiş olup 1.058 m² kapalı alana sahiptir.

² Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

B. Kurum Personeli

10. Kurumda 13 infaz ve koruma memuru, 1 hizmetli olmak üzere toplam 14 personel görev yapmaktadır. İnfaz ve koruma memurlarının 1'i kadın 12'si erkektir. Kurumda idari görevleri, vekâleten başmemurluk görevini sürdürmekte olan bir infaz ve koruma memuru yerine getirmektedir. Personelin 9'u lisans, 5'i lise mezunudur.

11. İdare tarafından her personelin meslek içi eğitim aldığı bilgisi ifade edilmiş ancak paylaşılan bilgi ve belgelerde personelin birçoğunun yakın zamanda bir eğitime katılmadığı, personel tarafından alınan eğitimler arasında Birleşmiş Milletler (BM) İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü), işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım gibi konuların bulunmadığı görülmüştür.

12. Kurumda personel 08.00 - 17.00 saatleri arasında, vardiyada görevli personel ise 12 saat çalışma 24/48 saat istirahat esasına göre görev yapmaktadır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

13. Toplam kapasitesi 60, artırılmış kapasitesi 70 kişi olan Kurumda ziyaret tarihinde 27 hükümlü erkek mahpus bulunmaktadır. Kurumda engelli ve yabancı mahpus mevcut değildir.

III. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

14. Kurum binası idari kısım ve mahpusların kullandığı alandan müteşekkildir. İdari kısımda başmemurluk odası, açık/kapalı görüş alanı, hamam, kütüphane, 2 depo ve infaz kalemi/idare memuru odası yer almaktadır. Mahpusların kullandığı alan koşullar ve havalandırma alanlarından oluşmaktadır.

15. Kurumda her birinin kendine ait havalandırma bahçesi olan toplam 4 koğuş mevcuttur. Ziyaret tarihinde koğuşlardan 3'ü fiili olarak kullanılmaktadır. Koğuşların büyüklükleri, koğuşlarda bulunan yatak ve kalan mahpus sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

	Koğuş Büyüklüğü	Yatak Sayısı	Kalan Mahpus Sayısı
1. Koğuş	65,08 m ²	12	8
2. Koğuş	99,31 m ²	30	13
3. Koğuş	59,52 m ²	16	-
4. Koğuş	38,40 m ²	8	6

16. Tek kattan oluşan koğuşlarda yatakhane ve ortak yaşam alanı bir arada bulunmaktadır. Koğuşlarda mahpusların kullanımına ait mutfak mevcuttur. Ziyaret esnasında mutfak kısımlarının oldukça eski, bazı mutfaklardaki tezgâhların hasarlı ve kırık olduğu görülmüştür.

17. Kullanımda olan koğuşların ikisinde tuvalet ve banyo birlikte, diğerinde ise ayrıdır. Koğuşlarda bulunan banyo alanlarının dışında Kurumda bir de hamam bulunduğu görülmüş; İdare tarafından kazanın bozuk olması nedeniyle hamamın kullanılmadığı ifade edilmiştir. Tuvalet ve duşun aynı alanda bulunduğu bir koğuşta duş başlığı bulunmadığı, bunun yerine metal bir hortum bulunduğu görülmüş, mahpuslar lavaboda bulunan büyük plastik leğenleri kullanarak banyo yapabildiklerini beyan etmişlerdir. Yapılan incelemelerde; tuvalet ve banyo alanlarının oldukça eski ve bakımsız olduğu ayrıca engelli bireyler için erişilebilirlik standartlarına uygun olmadığı görülmüştür.

18. Her koğuşta buzdolabı, televizyon, soba, kalan mahpus sayısı kadar elbise dolabı ve çekmece bulunmaktadır. Koğuşlarda acil durum butonu mevcuttur.

19. Kurumda sıcak su güneş enerjisi sistemi ile sağlanmaktadır. Sıcak suya yaz aylarında 24 saat erişilebildiği ancak kış aylarında koğuşlarda bulunan sobalarda ısıtılmak suretiyle sıcak su kullanılabilirdiği öğrenilmiştir.

20. Koğuşların ısınması kömür sobaları ile sağlanmakta olup bunun için koğuşlara haftalık ortalama 200 kilogram kömür verildiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar ısınma konusunda bir şikâyetlerinin olmadığını, gerek duymaları halinde fazladan kömür talep edebildiklerini iletmişlerdir.

21. Kurumda 1 adet çamaşır makinası bulunmaktadır. Ziyaret esnasında makinanın eski ve bazı parçalarının kırık olduğu görülmüş, İdare tarafından makinanın oldukça eski olması ve zor çalışması sebebiyle kullanılmadığı ifade edilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde neversim dâhil tüm çamaşırın kendi temin ettikleri temizlik malzemeleri ile kendileri tarafından elde yıkandığı ifade edilmiştir.

22. Her koşulda bulunan havalandırmalara ait kapıların sabah sayımı ile saat 08.00’da açıldığı, mevsime göre değişmekle beraber hava kararmadan önce yapılan akşam sayımı ile kapandığı İdare ve mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.

23. Kurumda yangın tüpleri ve jeneratörün bulunduğu görülmüştür.

24. Kurumda en son 30/3/2021 tarihinde ilaçlamanın yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Ziyaret esnasında giriş katta yedek yatak, dolap gibi malzemelerin bulunduğu depo kısmında ölü fareler olduğu görülmüş, Kurum personeli tarafından fare zehri satın alınarak Kurumun çeşitli yerlerine konulduğu ancak yakın zamanda genel bir ilaçlama yaptırılmadığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret sonrası süreçte İdare tarafından, 23/1/2024 ve 28/3/2024 tarihlerinde Kurumda ilaçlama yapıldığına dair tutanaklar Kurumumuzla paylaşılmıştır.

25. Kurumda güvenlik kamerası bulunmamaktadır.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

26. İdare tarafından, mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde kabul birimi tarafından parmak izi formu ve tutuklu ve hükümlü ilk kabul gözlem formunun doldurulduğu, akabinde infaz birimi tarafından mahpusların Kuruma kayıtlarının gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

27. Kurumda geçici koğuş bulunmamakta; ilk kabulü gerçekleştirilen mahpuslar uygun koğuşa yerleştirilmektedir.

28. İdare tarafından, mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde ve daha sonra yapılan aramaların 5275 sayılı Kanun’un 36’nci³ maddesi ve 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 34’üncü⁴ maddesi uyarınca yapıldığı ifade edilmiştir. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde; başka bir kurumdan gelen mahpuslar yalnızca eşyalarının arandığını, Kuruma ilk kez gelen mahpuslar ise yapılan detaylı aramada kendilerine önlük verildiğini ifade etmişlerdir.

³ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Arama” başlıklı 36’ncı maddesine göre; “Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır. Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir.”

⁴ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım” başlıklı 34’üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: “Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir: a) (Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.”

29. Kurumda sabah saat 08.00 ve mevsime göre değişmekle beraber akşam hava kararmadan önce olmak üzere 2 defa rutin sayım yapılmaktadır. Ayrıca genel aramalar, açık ve kapalı görüşler sonrasında da sayım yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.

30. İdare tarafından mahpusların talep ve şikâyetlerine ilişkin dilekçelerinin sabah sayımı sırasında toplandığı ve aynı gün işleme alındığı, mahpusların talebi üzerine dilekçe çıkış tarih ve numaralarının kendilerine verildiği ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da dilekçelerinin toplanmasında ve akıbetine ilişkin bilgilendirilmede herhangi bir sorun yaşamadıkları ve taleplerinin imkânlar dâhilinde en kısa sürede yerine getirildiği belirtilmiştir. Mahpuslar ayrıca bazı taleplerini İdare ve personele şifahen de iletebildiklerini ifade etmişlerdir.

31. İdare tarafından Kurumdaki mahpuslara yönelik disiplin prosedürünün 5275 sayılı Kanuna göre yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinden geriye dönük olarak son bir yıl içerisinde bir mahpus hakkında “Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak” gerekçesiyle disiplin soruşturması açıldığı ve ilgili mahpusa “1 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası” verildiği İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır.⁵

32. İdare tarafından ziyaret tarihinden geriye dönük olarak son bir yıl içerisinde Kurumda isyan veya intihar vakası yaşanmadığı belirtilmiştir.

33. Kurumda hakkında şikâyette bulunulan, idari veya adli işlem yürütülen personel bulunmadığı bilgisi edinilmiştir.

C. Beslenme

34. Kurumda bulunan her koğuşa iâşe bedeli uyarınca, Kurumun anlaşmalı olduğu şirket tarafından haftalık olarak çiğ gıda temin edildiği ve yemeklerin koğuşlarda bulunan tüple çalışan ocaklarda mahpuslar tarafından pişirildiği öğrenilmiştir.⁶

35. Kurumda kantin bulunmamakta, koğuşlara çiğ gıda temin eden anlaşmalı şirket aynı zamanda mahpusların kantin ihtiyacını da karşılamaktadır.

⁵ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma” başlıklı 40’ıncı maddesinin ilgili bölümü şöyledir: “Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır: (...) e) Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak.”

⁶ 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in “Mutfak teşkilatı olmayan ceza infaz kurumlarındaki gıda maddeleri ve kullanılacak malzemeler” başlıklı 5’inci maddesine göre; “Mutfak teşkilatı bulunmayan ceza infaz kurumlarında, yemek yapılabilecek herhangi bir yerin olmaması durumunda, hükümlülerin kaldıkları koğuş, oda ve eklentilerinde, idare tarafından verilen ve yemek yapmada kullanılacak her türlü gıda maddesi ve malzemesinin yeteri kadar bulundurulmasına izin verilir. ...”

36. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar yemeklerini kendilerinin pişirmelerinden memnun olduklarını, talep fişlerine yazdıkları yiyeceklere ulaşmada sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Öte yandan mahpuslar tarafından Kuruma getirilen çiğ gıda ve kantin ürünlerinin fiyatlarını ürünleri aldıktan sonra öğrenebildikleri ve bazı ürünlerin fiyatlarının yüksek olduğu ifade edilerek kendilerine ürün fiyat listesi verilmesi talep edilmiştir. Konuya ilişkin Kurum İdaresi, ilgili şirket tarafından çiğ gıdalara ilişkin fiyat listesinin paylaşıldığını ancak şirketin kantin ürünlerinin fiyatları sık değiştiği için güncel bir liste hazırlanamayacağı hususunu ifade ettiğini belirtmiştir.

37. Mahpusların içme suyu ihtiyaçları kuyu ve şebeke suyundan sağlanmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen belgelerden; Kurumda su analizinin en son 22/2/2023 tarihinde yapıldığı ve ilgili rapordaki analiz sonuçlarının 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e uygun olduğu görülmüştür. Ziyaret sonrasında İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelerde; 3/12/2023 tarihinde tekrar su analizi yaptırıldığı ve ilgili rapordaki analiz sonuçlarının da bahsi geçen Yönetmelik’e uygun olduğu görülmüştür.

D. Sağlık Hizmetleri

38. Kuruma her hafta pazartesi günleri Araban İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen aile hekiminin geldiği, Kurumda ayrı bir sağlık servisi bulunmadığı için başmemurluk odasında mahremiyet gereklerine riayet edilerek muayeneleri gerçekleştirdiği ve gerekli durumlarda hastaneye sevk kararı verdiği bilgisi edinilmiştir. Kurumda başmemurluk odası haricinde, içerisinde sedye, masa, ilaç dolabı ve hastalara ait dosyaların tutulduğu dolap bulunan bir oda olduğu görülmüş, söz konusu odada klima/soba bulunmaması sebebiyle yalnızca yatarak muayene gereken hallerde bu odanın kullanıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.

39. Kurumdaki bir infaz ve koruma memurunun muayeneler esnasında hekimin yanında bulunduğu ve aynı zamanda sağlıkla ilgili işlemlerin takibini gerçekleştirdiği öğrenilmiştir.

40. Mahpusların dış ile ilgili rahatsızlıklarında Kuruma gelen aile hekimi tarafından hastaneye sevk edildikleri belirtilmiştir.

41. Acil bir durum gerçekleşmesi halinde mahpusların 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtasıyla Kurumun karşısında bulunan Araban İlçe Devlet Hastanesine götürüldüğü ifade edilmiştir.

42. Kronik rahatsızlığı olan mahpuslara (diyabet, tansiyon gibi) ilaçlarının kutusuyla teslim edildiği ancak diğer ilaçların sadece kullanılması gereken kadarının infaz ve koruma memurları tarafından mahpuslara verildiği öğrenilmiş, söz konusu husus mahpuslar tarafından da teyit edilmiştir. Mahpuslara teslim edilmeyen ilaçların Kurumda bulunan ilaç dolabında muhafaza edildiği görülmüştür.

43. Kurumda 2023 yılı başından Aralık ayına kadar olan süreçte; aile hekimi tarafından 225 muayene ve 29 il/ilçe hastanesine sevk gerçekleştirilmiştir. Söz konusu süreçte 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtasıyla hastaneye sevk vakası yaşanmadığı bilgisi edinilmiştir.

44. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından hekime, tedaviye ve ilaçlara erişimde herhangi bir sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

45. Kurumun ilçe tipinde olması ve fiziksel koşulların yetersizliği sebebiyle Kurumda psikososyal servis, görevli bir psikolog veya sosyal hizmet uzmanı bulunmamaktadır.

46. Mahpusların psikososyal servis bağlamında bir görüşme gerçekleştirilmesi ihtiyacı doğduğunda Araban İlçe Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğünden yardım alındığı veya Kuruma gelen aile hekimi tarafından hastanelerin psikiyatri servisine sevk gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

47. Mahpuslar ile gerçekleştirilen görüşmelerde, özellikle tahliyeleri yakın olan mahpuslar tarafından, tahliye sonrası süreçte sosyal hayata adaptasyon ve iş bulma gibi konularda yönlendirmeye ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

48. Kurumda eğitim ile ilgili konularda görevli bir infaz ve koruma memuru bulunmakta ancak eğitim servisi bulunmamaktadır.

49. Ziyaret tarihinde Kurumdaki 1 mahpus açık öğretim ortaokuluna, 3 mahpus açık öğretim lisesine devam etmektedir. Eğitime devam eden mahpusların kitaplarının Araban İlçe Halk Eğitim Merkezinden temin edildiği öğrenilmiştir.

50. Kurumda içerisinde masa ve sandalyelerin bulunduğu aynı zamanda manevi rehberlik birimi olarak da kullanılan bir kütüphane mevcuttur. Kütüphanede, eğitim ile ilgili konularda görevli olan infaz ve koruma memuru 08.00 - 17.00 saatleri arasında görev yapmaktadır.

51. Yapılan incelemede kütüphanede; din, edebiyat, tarih, ekonomi, sosyoloji, felsefe gibi çeşitli konularda yayınların mevcut olduğu görülmüş, Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde yayın sayısının 1177 olduğu belirtilmiştir. Mahpusların Kurum kütüphanesinden dilekçe ile 3 kitap alabildiği, son 1 yıl içerisinde 157 mahpus tarafından kütüphaneden faydalandığı bilgisi İdare tarafından paylaşılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından “Kütüphane Kitap Teslim Defteri” incelenmiş, defterin düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.

52. Mahpusların aynı zamanda ilçe halk kütüphanesinden de faydalanabildiği öğrenilmiştir. Mahpusların, çeşitli içeriklerde 1369 yayın bulunan ilçe halk kütüphanesinden 15 gün süre içinde 5 kitap ile sınırlı olmak üzere faydalanabildiği bilgisi edinilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından kitaplara kolaylıkla erişebildikleri ifade edilmiştir.

53. Ziyaret tarihinde Kurumda devam eden kurs bulunmamaktadır. Kurumda yalnızca manevi rehberlik birimi tarafından Kur'an-ı Kerim okuma dersleri verilmektedir. Söz konusu dersleri Araban İlçe Müftülüğü tarafından görevlendirilen ve her hafta pazartesi, salı, çarşamba ve perşembe günleri 09:00 - 16:00 saatleri arasında Kuruma gelen 2 din görevlisi vermektedir. Derslerin kütüphanede yapıldığı ancak kütüphanede soba veya klima bulunmaması sebebiyle kış aylarında koşullarda devam ettiği öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında da kış ayı olması sebebiyle kütüphanenin soğuk olduğu değerlendirilmiştir.

54. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslardan Kurumda okuma/yazma veya bağlama gibi çeşitli kursların açılması yönünde talepler alınmıştır.

55. Kurum personeli ve mahpuslar tarafından koşulların havalandırma alanlarına voleybol filesi gerildiği ve Kurum tarafından tedarik edilen voleybol topları ile voleybol oynandığı ifade edilmiş; ziyaret esnasında havalandırma alanlarında voleybol filesinin bulunduğu görülmüştür. Bu alan haricinde Kurumda açık ve kapalı spor salonu bulunmamaktadır.

56. Kurum kütüphanesinde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından aylık olarak gönderilen dergilerin bulunduğu görülmüştür.

G. Dış Dünya İle İletişim

57. Kurumda ayda 1 defa açık ve 3 defa kapalı görüş yapılmaktadır. Görüş sürelerinin yarım saat ile bir buçuk saat arasında değiştiği İdare tarafından belirtilmiş, görüşme

gerçekleştirilen mahpuslar tarafından görüş sürelerinin kırk dakika ile bir saat arasında değiştiği ifade edilmiştir.⁷

58. Kurumun giriş kısmında 5 kapalı görüş kabini yer almaktadır. Ziyaret esnasında kabinlerin 4'ünde bulunan ahizelerin arızalı olduğu yalnızca 1 kapalı görüş kabini bulunan ahizelerin çalışır durumda olduğu tespit edilmiştir.

59. Kurumda ayrı bir açık görüş alanının bulunmadığı, açık görüşlerin kapalı görüş kabinlerinin yanında bulunan oturma alanlarında yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

60. Kurumda 2 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Haftalık telefonla görüşme süresinin mevzuat çerçevesinde 10 dakika olarak uygulandığı belirtilmiştir.⁸

61. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar İdare tarafından kendilerine aynı haftada ikinci defa 10 dakika telefonla görüşme hakkı veya açık görüş süresinin uzatılması gibi ödüller verildiğini ifade etmişlerdir.⁹

62. Kurumda eş görüşme odası bulunmamaktadır.

63. Kurumda kullanımda olan 3 koğuşta da televizyon bulunmaktadır. Ziyaret esnasında televizyonlarda çok sayıda (100+) kanal olduğu görülmüştür.

64. Kurumda avukat görüşme odası bulunmadığı, avukat ve mahpus görüşmelerinin girişte bulunan başmemurluk odasında yapıldığı anlaşılmıştır.

65. Kuruma daha önceki süreçte Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) cihazı kurulumunun gerçekleştirildiği ancak söz konusu cihazın arızalanması sonucunda kullanımına son verilerek daha sonra tekrar kurulum yapılmadığı öğrenilmiştir. İdare, SEGBİS görüşmelerinin ilçe adliyesinde gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar SEGBİS görüşmeleri süresince kelepçeli şekilde tutulduklarını belirtmişlerdir.

⁷ 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Ziyaret gün ve saatleri" başlıklı 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre "Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir."

⁸ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "Konuşma süresi görüşme başladığı andan itibaren on dakikayı geçemez."

⁹ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Ödüllendirme" başlıklı 51'inci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) ve (f) bentlerine göre; "(3) Hükümlülere verilebilecek ödüller şunlardır: c) Haftalık ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir. f) Haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

66. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

67. Kurum personeline BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü), işkence ve kötü muamele yasağı ile hassas gruplara yaklaşım gibi konularda eğitim verilmesi,¹⁰

68. Koşullarda bulunan mutfak kısımlarında genel bir tadilat ve yenileme yapılması, özellikle kırık durumda olan mutfak tezgâhlarının yenilenmesi,

69. Koşullarda oldukça eski durumda olan tuvalet ve duş/banyo kısımlarının yenilenmesi ve engelli kullanımına uygun hale getirilmesi,

70. Tuvalet ve duşun aynı alanda bulunduğu koşullarda ayrı bir duş alanı yapılması veya hamamın gerekli tadilatlar ile kullanılabilir hale getirilmesi,

71. Kurumda sıcak suya kış aylarında da erişilebilmesi için gerekli sistemin kurulması,

72. Özellikle battaniye, nevresim gibi eşyaların elde yıkanmasının ve kış aylarında çamaşırların elde yıkanmasının zorluğu göz önüne alındığında Kuruma bir çamaşır makinasının temin edilmesi,

73. Kurumda depo kısmında bulunan fare probleminin de önüne geçmek amacıyla düzenli şekilde ilaçlama yaptırılması,

¹⁰ “İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur.” Bkz. CPT, 11. Genel Rapor, CPT/Inf(2001)16, para.26.

74. Mahpusların kantin ihtiyacını karşılayan şirket tarafından mahpuslara ürünlerin fiyatını içerir bir liste paylaşılmasının sağlanması,

75. Kurumda güvenlik kamerası kurulumunun gerçekleştirilmesi,

76. Kuruma ilk kabulü gerçekleştirilen mahpusların Kurumda boş bulunan koğuş veya başka uygun bir yer kullanılarak öncelikle geçici koğuşa yerleştirilmesi,

77. Mahpusların muayeneleri için başmemurluk odası yerine, içerisinde sedye bulunan ve daha uygun koşullara sahip odanın, mevcut eksiklikler giderilerek uygun şekilde muayene odası haline getirilmesi,

78. Kurum kütüphanesinde manevi rehberlik birimi tarafından Kur'an-ı Kerim Okuma dersleri verildiği hususu da göz önüne alındığında, eğitim faaliyetlerinin devam edebilmesi ve söz konusu alanın kış aylarında da aktif olarak kullanılabilmesi amacıyla ısınma için gerekli teçhizatın kurulması,

79. Mahpusların ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla Kurumdaki kurs sayısının artırılması,¹¹

80. Kapalı görüş kabinlerindeki çalışmayan ahizelerin çalışır duruma getirilmesi,

81. Kurumda uygun koşullara sahip bir odanın eş görüşme odası olarak düzenlenmesi,

82. Kurumda uygun bir alanın avukat görüşme alanı olarak belirlenmesi,¹²

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Araban İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

83. SEGBİS görüşmelerini gerçekleştirmek için ilçe adliyesine götürülen mahpusların söz konusu görüşmeler gerçekleşirken kelepçelerinin çıkarılması,¹³

hususları tavsiye edilmektedir.

¹¹ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: “Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.”

¹² 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Avukat ve noterle görüşme hakkı” başlıklı 59’uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre “Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde yapılır.”

¹³ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Zorlayıcı araçların kullanılması” başlıklı 50’nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir: “Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; (...)a) Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için, (...) kullanılabilir.”

3. Araban İlçe Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

84. Ziyaret esnasında görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından ifade edilen, tahliye sonrası süreçte sosyal hayata adaptasyon ve iş bulma gibi süreçlerde kendilerine yönlendirme yapılabilmesi talebinin yerine getirilebilmesi için ceza infaz kurumu ile iş birliği içerisinde gerekli çalışmaların yapılması, hususu tavsiye edilmektedir.

4. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

85. 1988 yılında inşa edilen Kurumun fiziksel koşullar bakımından birçok eksikliğinin bulunması, Kurumda psikososyal servis, eğitim servisi, sosyal ve sportif faaliyetleri gerçekleştirecek alanlar ve avukat görüşme odası bulunmaması başta olmak üzere Kurumun genel durumunun alıkonulma koşulları üzerinde birçok olumsuz etkisinin olduğu göz önünde bulundurulduğunda; Kurum binasının tadilatının yapılması, yeni bir binanın inşa edilmesi¹⁴ ya da Kurumun kapatılması¹⁵ hususlarının değerlendirilmesi, hususu tavsiye edilmektedir.

¹⁴ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü “2010 yılında 5 adet, 2011 yılında 7 adet, 2012 yılında 9 adet, 2013 yılında 6 adet, 2014 yılında 5 adet, 2015 yılında 2 adet, 2019 yılında 2 adet, 2020 yılında 1 adet olmak üzere toplam 37 adet ceza infaz kurumuna ek bina ve ek açık yapılmak suretiyle 11,892 kişilik kapasite olmak üzere toplam 196.682 kapasiteli yeni ceza infaz kurumu ve ek bina ve ek açık yapımları tamamlanarak hizmete alınmıştır.” <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-genel-bilgi> (E.T: 5/8/2024)

¹⁵ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü “Uluslararası normlara uymayan ve fiziki şartları ve kapasiteleri itibariyle eğitim ve iyileştirmenin kısıtlı yapıldığı ya da hiç yapılamadığı küçük ilçe ceza infaz kurumlarından; 2006 yılında 20, 2007 yılında 51, 2008 yılında 16, 2009 yılında 22, 2010 yılında 6, 2011 yılında 3, 2012 yılında 8, 2013 yılında 21, 2014 yılında 22, 2015 yılında 15, 2016 yılında 13, 2017 yılında 10 adet, 2018 yılında 7, 2019 yılında 45, 2020 yılında 11, 2021 yılında 14, 2022 yılında 6 adet, 2023 yılında 16 adet olmak üzere toplam 394 ceza infaz kurumu kapatılmıştır. Aynı zamanda çağdaş anlayışa uygun yeni ceza infaz kurumlarının yapılması zorunluluk arz etmektedir. Yukarıda belirtilen açıklamalar doğrultusunda Genel Müdürlüğümüzce 01 Mayıs 2006 yılından bu yana yürütülen çalışmalar çerçevesinde; sağlıklı, güvenli, mekanik, elektronik donanımlı ve rehabilitasyon işlemlerine elverişli yeni ceza infaz kurumu projeleri geliştirilerek 2006-2023 yılları arasında toplam 285 adet yeni ceza infaz kurumu açılmıştır.” <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-genel-bilgi> (E.T: 5/8/2024)